

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – EU:n yleishyödyllisten palvelujen laatukehys”

COM(2011) 900 final

(2012/C 229/18)

Esittelijä: **Jan SIMONS**

Komissio päätti 20. joulukuuta 2011 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – EU:n yleishyödyllisten palvelujen laatukehys

COM(2011) 900 final.

Asian valmistelusta vastannut ”liikenne, energia, perusrakenteet, tietoyhteiskunta” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 10. toukokuuta 2012.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 23.–24. toukokuuta 2012 pitämässään 481. täysistunnossa (toukokuun 23. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 145 ääntä puolesta ja 2 vastaan 7:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea on hyvin pahoillaan siitä, että komission tiedonannon otsikko on harhaanjohtava ja lupaa enemmän kuin asiakirjan sisältö pitää. Otsikko on harhaanjohtava, koska ”laatukehys”-käsitteellä on tässä ilmeisesti toinen merkitys kuin pöytäkirjalla N:o 26 tulkitussa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 14 artiklassa tarkoitettulla yleisesti tunnustettuihin unionin yhteisiin arvoihin kuuluvalla ”laadulla”. Tätä arvoa ei käsitellä tiedonannossa yleisesti eikä myöskään alakohtaisesti.

1.2 Komitea pitää hyvin tarpeellisena julkaista tämä selventävä muistio yleishyödyllisistä palveluista. Komitea pitää selvennyksiä – niiltä osin kuin komissio niitä tiedonannossaan esittää – esitetyin varauksin tervetulleina. Komitea on lisäksi viime vuosina muistuttanut toistuvasti korkealaatuisten, tehokkaiden ja uudenaikaisten yleishyödyllisten palveluiden tarpeesta.

1.3 Komitea on vakuuttunut, että yleishyödyllisiä palveluita koskevat primaarioikeuden uudet säännökset on välttämätöntä siirtää alakohtaiseen ja tarvittaessa monialaiseen johdettuun oikeuteen.

1.4 Nykyinen talous- ja rahoituskriisi on palauttanut selkeästi mieliin sen, kuinka keskeinen asema yleishyödyllisillä palveluilla on sosiaalisen ja alueellisen koheesion edistämässä. Tässä ei saa kuitenkaan unohtaa, että poliittiset päätökset rajoittavat julkisen alan valinnanmahdollisuuksia. Komitea yhtyy käsitykseen, jonka mukaan tarvitaan pikaisesti asianmukaisia toimia kyseisten palveluiden tarjonnan varmistamiseksi ja niiden laadun parantamiseksi.

1.5 Komitea pitää institutionaalisia puitteita (SEUTin 14 artikla, pöytäkirja N:o 26 ja perusoikeuskirjan 36 artikla) hyvänä perustana, jolle rakentaa. Komitea katsoo kuitenkin, ettei tarkastettavana oleva tiedonanto vielä tarjoa tarvittavaa yleishyödyllisten palveluiden yhdenmuetä ja erityistä lähestymistapaa.

1.6 Yleishyödyllisten taloudellisten palvelujen tarjoaminen, tilaaminen ja rahoittaminen on räätälöidyt ratkaisut mahdollistavan alakohtaisen lainsäädännön välityksellä jäsenvaltioiden käsissä, ja komitean mielestä tämän järjestelyn tulisi myös jatkua. EU:n säädösvalta taas koskee ensisijaisesti taloudellisten ja rahoituskellisten toimintapuitteiden määrittelyä sekä selkeisiin virheisiin puuttumista.

1.7 Komitean mielestä yleishyödyllisten palveluiden velvoitteita koskevien alakohtaisten säädösten tarkistamisessa tarvitaan jatkuvaa arviointia, joka perustuu primaarioikeuden uusiin säännöksiin, käyttäjien tarpeiden muuttumiseen sekä teknisiin ja taloudellisiin muutoksiin ja joka tapahtuu yhteistyössä sidosryhmien ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Tarkistuksessa tulisi noudattaa lähestymistapaa, jossa otetaan huomioon sekä työllisyys että sosiaalinen ja alueellinen koheesio, sillä nämä näkökohdat ovat tähän asti jääneet sivuun.

1.8 Pöytäkirjassa N:o 26 viitataan selkeästi jäsenvaltioiden toimivaltaan, kun kyse on muiden kuin taloudellisten yleishyödyllisten palveluiden tarjoamisesta, tilaamisesta tai järjestämisestä. Komitea katsoo siksi, että jäsenvaltiot vastaavat ensisijaisesti kyseisten palveluiden arvioinnista kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla, kun taas komission tehtäväksi jää pelkästään ns. parhaiden käytänteiden levittäminen ja sen valvominen, että kyseiset palvelut ovat yhteensopivia EU-sopimusten yleisten periaatteiden kanssa.

1.9 Komitea pitää tervetulleena, että komissio pyrkii tiedonannossa selittämään yleishyödyllisistä palveluista käydyissä keskusteluissa käytettyjä peruskäsitteitä, jotka koskevat suoraan asiakkaita ja käyttäjiä, eli kansalaisia yleensä. Valitettavasti se ei tee sitä kattavasti. Komitean mielestä yleishyödyllisten palveluiden määrittelyyn tulisi kuulua muutakin kuin pelkkä viittaus markkinoiden olemassaoloon. Tässä yhteydessä olisi muistettava esimerkiksi demokraattisesti legitimoitu päätöksenteko jäsenvaltioissa. Virhetulkintojen välttämiseksi olisi suotavaa toteuttaa laajoja kuulemismenettelyjä ja esittää uusi selventävä käsitelutelo, jossa ei ole erilaisten kielitoisintojen välistä tulkintavaraa.

1.10 Komitea pitää myönteisenä, että yleishyödyllisiä taloudellisia palveluita koskevia EU-säännöksiä selkeytetään ja niihin liittyvää oikeusvarmuutta lisätään. Tämä koskee myös komission julkaisemia ”oppaita”, jotka parantavat kyseisten säännösten ymmärtämistä ja soveltamista, etenkin, jos ne on laadittu yhdessä asiantuntijoiden kanssa.

1.11 Peruspalveluiden – kuten postipalveluiden, peruspankkipalveluiden, julkisen liikenteen, energian ja sähköisen viestinnän – jatkuvan saatavuuden osalta komitean mielestä erityisesti heikossa asemassa olevilla asiakkailla, kuten vammaisilla tai köyhyysrajan alapuolella olevilla ihmisillä, olisi oltava yleinen oikeus saada palveluita. Jäsenvaltioiden on voimassa olevaan oikeusjärjestelmään nojautuen käytävä yhä uudelleen perusteellisia ja komission valvomia pohdintoja siitä, tulisiko nämä palvelut säilyttää julkisen sektorin piirissä tai ottaa julkisen sektorin piiriin vai tulisiko ne luovuttaa tiukoin ehdoin (osittain) markkinoille.

1.12 Komitea katsoo, että tiedonannossa olisi pitänyt kiinnittää enemmän huomiota yleishyödyllisiin sosiaali-, terveys- ja työmarkkinapalveluihin. Komitea kehottaakin komissiota tehostamaan toimiaan yleishyödyllisten sosiaalipalveluiden määrittelyssä. Komitea pitää myös komission tapaan ratkaisevan tärkeänä yleishyödyllisten palveluiden roolia EU:ssa sellaisilla aloilla kuin terveydenhuollossa, lastenhoidossa, vanhustenhuollossa, vammaispalveluissa, sosiaalisessa asuntotarjonnassa ja työmarkkinapalveluissa.

1.13 Komitea kehottaa komissiota esittämään lyhyellä aikavälillä toimia erityisesti yleishyödyllisiä sosiaalipalveluita koskevien korkealaatuisten aloitteiden edistämiseksi, koska kyseiset palvelut saavat tarkasteltavana olevassa tiedonannossa tuskin ollenkaan huomiota, vaikka niiden kysyntä kasvaa ja niiden rahoittaminen muuttuu yhä vaikeammaksi. Lisäksi komission tulisi ryhtyä jatkotoimiin vapaaehtoisen eurooppalaisen sosiaalipalvelujen laatukehityksen toimeenpanemiseksi jäsenvaltioissa.

2. Johdanto

2.1 Lissabonin sopimuksen voimaantulon myötä otettiin käyttöön yleishyödyllisiä palveluita koskevia uusia määräyksiä: Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT)

14 artikla ja pöytäkirja N:o 26 SEUTin 14 artiklassa mainittujen ”unionin yhteisten arvojen” tulkinnasta sekä muista kuin taloudellisista palveluista. Lisäksi Lissabonin sopimuksella perusoikeuskirjan 36 artiklalle annettiin perussopimuksia vastaava oikeudellinen arvo.

2.2 Jatkuva talous- ja rahoituskriisi osoittaa myös, kuinka keskeinen asema yleishyödyllisillä palveluilla on sosiaalisen ja alueellisen koheesion kannalta ja sen suhteen, miten kriisi vaikuttaa julkiseen sektoriin. Tutkimukset ovat osoittaneet, että ”julkiset palvelut”, joka on huomattavasti laajempi ala kuin pelkästään yleishyödylliset palvelut, tuottavat yli 26 prosenttia 27 jäsenvaltion EU:n bkt:stä, ja että 30 prosenttia Euroopan työvoimasta toimii julkisella alalla.

2.3 Nämä ovatkin tärkeimmät syyt komission päätökselle laatia tarkasteltavana oleva tiedonanto.

3. Komission asiakirjan sisältö

3.1 Komission mukaan laatukehityksellä on tarkoitus varmistaa, että EU:n sääntely-ympäristö lujittaa sisämarkkinoiden sosiaalista ulottuvuutta, että siinä otetaan paremmin huomioon yleishyödyllisten palveluiden erityinen luonne ja että kyseisiä palveluita tarjotaan siten, että niillä edistetään pöytäkirjassa tunnustettuja arvoja, jotka ovat laatu, turvallisuus, kohtuullinen hinta, yhdenvertainen kohtelu, yleinen saatavuus ja käyttäjien oikeudet.

3.2 Komissio toteaa, että yleishyödyllisten palveluiden kysyntä ja tapa, jolla ne tarjotaan, ovat muuttuneet olennaisesti viime vuosina. Komission mukaan keskushallinto tarjosi aiemmin näitä palveluita, mutta nykyisin ne on siirretty pitkälti alemmille tasoille tai asianomaisten säädösten perusteella yksityiselle sektorille.

3.3 Sääntelyn purkaminen, hallitusten poliittiset linjamuutokset sekä käyttäjien tarpeissa ja odotuksissa tapahtuneet muutokset ovat vahvistaneet kohdassa 3.2 mainittua kehityssuuntaa. Koska monet näistä palveluista ovat luonteeltaan taloudellisia, niihin sovelletaan sisämarkkina- ja kilpailusääntöjä, kunhan näiden sääntöjen soveltaminen ei estä oikeudellisesti tai tosiasiallisesti palveluntarjoajia hoitamasta niille uskottuja tehtäviä.

3.4 Vaikka kyseisten säännösten vaikutukset erityisesti sosiaalipalveluihin herättävätkin huolta, komissio on vakuuttunut siitä, että sääntöjen soveltamisessa voidaan ottaa huomioon erityistarpeet ja että niillä voidaan laajentaa palvelutarjontaa, missä on tietysti otettava huomioon asianmukainen joustavuus.

3.5 Komission ehdottama laatukehitys perustuu kolmeen toimintalohkoon, joita komissio ei muunna konkreettisiksi ehdotuksiksi.

4. Yleistä

4.1 Komitea on hyvin pahoillaan siitä, että komission tiedonannon otsikko on epäselvä ja lupaa enemmän kuin asiakirjan sisältö pitää. Otsikko on harhaanjohtava, koska laatukehys-termillä on tässä ilmeisesti toinen merkitys kuin pöytäkirjalla N:o 26 tulkitussa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 14 artiklassa tarkoitetulla yleisesti tunnustettuihin unionin yhteisiin arvoihin kuuluvalla ”laadulla”. Tätä arvoa ei käsitellä tiedonannossa yleisellä tasolla eikä myöskään alakohtaisesti. Sama koskee myös muita arvoja, kuten turvallisuuden tasoa, kohtuuhintaisuutta, yhdenvertaista kohtelua sekä yleisen saatavuuden ja käyttäjien oikeuksien edistämistä.

4.2 Komitea pitää myös hyvin valitettavana vaikutustenarvioinnin puuttumista tiedonannosta, sillä kohdassa 3.2 mainittuihin komission väittämiin ja toteamuksiin olisi paljon vastattavaa. Komitean ja asiantuntijoiden mukaan näitä palveluita on esimerkiksi aina tarjottu alueellisella ja paikallisella tasolla.

4.3 Komitea pitää tarpeellisena julkaista selventävä muistio yleishyödyllisistä palveluista. Komitea on jo aikaisemmissa lausunnoissa ⁽¹⁾ todennut, että tarvitaan tehokkaita, uudenaikaisia, helposti saatavia ja kohtuuhintaisia yleishyödyllisiä palveluita, jotka muodostavat yhden eurooppalaisen sosiaalimallin ja sosiaalisen markkinatalouden pilareista, ja on kehottanut antamaan niille jatkuvaa huomiota ja kiinnittämään niihin erityistä huomiota nyt eurooppalaisen rahoitus- ja talouskriisin aikana.

4.4 Komitea tukee tässä yhteydessä komission menettelytapaa ja kannustaa sitä jatkamaan erityisiä toimiaan yleishyödyllisten sosiaalipalveluiden erityispiirteiden tunnustamiseksi esimerkiksi sosiaalitutkia ja työmarkkinapalveluita koskevan lainsäädännön yhteydessä.

4.5 Komitea on vakuuttunut, että yleishyödyllisiä palveluita koskevat primaarioikeuden uudet säännökset on välttämätöntä siirtää alakohtaiseen ja tarvittaessa monialaiseen johdettuun oikeuteen.

4.6 Komitea katsoo, että tiedonannossa olisi pitänyt kiinnittää enemmän huomiota yleishyödyllisiin sosiaali- ja terveystalouteihin. Komitea kehottaakin komissiota tehostamaan toimiaan yleishyödyllisten sosiaalipalveluiden määrittelyssä. Yleishyödyllisiin palveluihin voitaisiin laskea myös muita, komission mainitsematta jättämiä palveluita esimerkiksi kulttuurin, koulutuksen tai yleisradiotoiminnan aloilla. Komitea pitää myös komission tapaan ratkaisevan tärkeänä yleishyödyllisten palveluiden roolia EU:ssa sellaisilla aloilla kuin terveydenhuollossa, lastenhoidossa, vanhustenhoidossa, vammaispalveluissa, sosiaalisessa asuntotarjonnassa ja työmarkkinapalveluissa.

4.7 Lissabonin sopimuksen voimaantulon myötä käyttöön otetuilla uusilla määräyksillä (Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 14 artikla sekä yleishyödyllisiä palveluita koskeva pöytäkirja N:o 26 sekä perusoikeuskirjan 36 artikla, jolle annettiin perussopimuksia vastaava oikeudellinen arvo) komissio sai toimintapuitteet, jotka mahdollistavat kaikkien tähänastisten yleishyödyllisiä palveluita koskevien toimenpiteiden niputtamisen. Komitea pitää tätä järkevänä, mutta huomauttaa kuitenkin, ettei käsillä oleva tiedonanto sisällä vielä tarvittavaa yhdenmuettyä ja erityistä lähestymistapaa yleishyödyllisiin palveluihin ja niiden saatavuuteen. Komitea kehottaa siksi komissiota esittämään konkreettisia ehdotuksia.

4.8 SEUTin 14 artiklalla EU on saanut mahdollisuuden antaa yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluita koskevaa lainsäädäntöä vahvistamalla asetuksilla sellaiset periaatteet ja erityisesti sellaiset taloudelliset ja rahoituskelliset edellytykset, että kyseiset palvelut voivat täyttää tehtävänsä. Artikkelin kontekstista ilmenee komitean mielestä selvästi, että tässä ei tarkoiteta itse palveluiden edellytyksiä, joista päättävät kansalliset viranomaiset, vaan yleisiä ja alakohtaisia toimintapuitteita EU:n toimivaltaan kuuluvilla aloilla (tässä yhteydessä kansallisilla viranomaisilla tarkoitetaan valtion, alueiden ja kuntien viranomaisia).

4.9 Kyseisessä artiklassa todetaan myös jäsenvaltioiden nykyinen ja säilyvä toimivalta tarjota, tilata ja rahoittaa tällaisia palveluita. Komitea on kannattanut tätä myös aikaisemmin. Komission tulisi edelleenkin pitää itseään ajan tasalla jäsenvaltioiden näistä palveluista, jotta se voisi arvioida EU:n säädösten täytäntöönpanoa.

4.10 Komissio kertoo seuraavansa edelleen, onko yleispalveluvaitteita sisältävää voimassa olevaa alakohtaista lainsäädäntöä tarpeen tarkistaa. Komitea katsoo, että kyseisen jatkuvan arvioinnin tulisi perustua primaarioikeuden uusiin säännöksiin, käyttäjien tarpeiden muuttumiseen sekä teknisiin ja taloudellisiin muutoksiin ja tapahtua yhteistyössä sidosryhmien ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Tämä koskee erityisesti sen arvioimista, olisiko muilla aloilla mahdollisesti tarpeen ottaa käyttöön uusia yleispalveluvaitteita. Komitea on esittänyt tämän kantansa jo aikaisemmassa lausunnossa ⁽²⁾.

4.11 Pöytäkirjan N:o 26 1 artiklassa vahvistetaan yleishyödyllisten taloudellisten palveluiden peruseriaatteet ja sen 2 artiklassa jäsenvaltioiden toimivalta tarjota, tilata ja järjestää yleistä etua koskevia, muita kuin taloudellisia palveluita. Komitea katsoo siksi, että jäsenvaltiot vastaavat ensisijaisesti 2 artiklassa mainittujen palveluiden arvioinnista kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla, kun taas komission tehtäväksi jää yleisen valvonnan puitteissa tai selkeiden rikkomusten tapauksessa sen tarkastaminen, että kyseiset palvelut ovat yhteensopivia EU-sopimusten yleisten periaatteiden kanssa.

⁽¹⁾ EUVL C 48, 15.2.2011, s. 77–80; EUVL C 128, 18.5.2010, s. 65–68; EUVL C 162, 25.6.2008, s. 42–45; EUVL C 309, 16.12.2006, s. 135–141.

⁽²⁾ EUVL C 48, 15.2.2011, s. 77–80.

4.12 Komitea pitää tervetulleena komission pyrkimystä selvittää yleishyödyllisiä palveluita koskevilla keskusteluissa käytettyjä erilaisia käsitteitä. Valitettavasti määritelmät ovat puutteellisia ja osittain myös virheellisiä. Esimerkiksi käsitteen "olenaiset palvelut" merkitystä ja yleistä asemaa ei ole selvennetty, ja tässä yhteydessä jää esimerkiksi epäselväksi, vastaako hollanninkielisessä toisinnossa käytetty sana "onmisbaar" (s. 3, toinen luetelmakohta) sanaa "essentieel". Lisäksi erityisten yleispalveluvelvoitteiden luettelo ei ole kattava. Komission tiedonanto tarjoaa itse esimerkin sekaannuksesta: toimintalohkon 2 otsikossa ja ensimmäisessä virkkeessä puhutaan "olennaisista" tai "välttämättömistä" palveluista ja sen loppuosassa "yleispalveluvelvoitteista". Komission tulisi hyödyntää alan asiantuntijoiden apua yleishyödyllisten palveluiden yhteydessä käytettyjen käsitteiden muotoilemiseksi yksiselitteisesti.

4.13 On myös huomauttava, että eri kieliversioita voidaan tulkita eri tavoin, eikä pelkästään peruskäsitteiden osalta. Epäselväksi jää, tarkoitetaanko eri asioita, kun hollanninkielisessä toisinnossa käytetään rinnakkain sellaisia käsitteitä kuin "algemene toegang" ja "universele dienst" ("yleinen saatavuus" ja "yleispalvelu"), "nutssectoren", "openbare dienstverplichting" ja "openbare dienst taak" ("yleishyödylliset palvelut", "julkisen palvelun velvoite", "julkisten palveluiden tehtävät"). Tyypillinen esimerkki sekaannuksesta on, että komissio ilmoittaa peruskäsitteistä laatimassaan tekstilaatikossa, ettei se aio käyttää termiä "julkisen palvelu", mutta jo neljä kappaletta myöhemmin käyttää seuraavaa muotoilua: "– – mahdollistavat sen, että tietyt julkiset palvelut voivat täyttää tehtävänsä – –".

4.14 Virhetulkintojen välttämiseksi olisi suotavaa toteuttaa kaikista näistä kysymyksistä laajoja kuulemismenettelyjä ja esittää uusi selventävä käsiteluetelo. Tässä on otettava huomioon jäsenvaltioiden sosiaalijärjestelmien keskinäiset erot.

5. Erityistä

5.1 Kolmen toimintalinjan lähestymistapa (ks. kohta 3.5), jota komissio on käyttänyt tiedonantonsa laatimisessa, tarjoaa komitean mielestä hyvät puitteet lisätarkennuksille.

5.2 Ensimmäisellä toimintalinjalla pyritään selkeyttämään yleishyödyllisiä taloudellisia palveluita koskevia EU-säännöksiä ja lisäämään niihin liittyvää oikeusvarmuutta. Komitea pitää asiaa tietysti myönteisenä, sillä se on vaatinut tätä jo vuosien ajan. Valitettavasti komitean on todettava, että tavoitteen toteuttamiseksi ei esitetä uusia konkreettisia ehdotuksia.

5.3 Yleishyödyllisiä taloudellisia palveluja koskevien valtiontukisääntöjen tarkistusten osalta komissio on jo päättänyt seuraavista toimista / esittänyt seuraavia toimia:

5.3.1 Komissio aikoo antaa uuden tiedonannon aiheista, joiden tulkinnasta on noussut esiin kysymyksiä valtiollisella, alueellisella ja paikallisella tasolla.

5.3.2 Komissio aikoo vapauttaa useampia sosiaalipalveluja ennakoilmoitus- ja arviointimenettelyistä, jos ne täyttävät tietyt edellytykset. Vapautettuja palveluja ovat sairaaloiden ja sosiaalisen asuntotarjonnan lisäksi vastedes myös yleishyödylliset taloudelliset palvelut, jotka tuotetaan terveydenhuoltoon, pitkäaikaishoittoon, lastenhoitoon, työmarkkinoille pääsyyn ja paluuseen sekä muita heikommassa asemassa olevien ryhmien hoitoon ja sosiaaliseen osallisuuteen liittyvien sosiaalisten tarpeiden täyttämiseksi.

5.3.3 Komissio aikoo ottaa laaja-alaisemmat tukitoimenpiteet, joilla voi olla olennainen vaikutus sisämarkkinoiden toimintaan, perusteellisemman ja keskitetympään valvonnan kohteeksi.

5.3.4 Komissio ehdottaa uutta nimenomaan yleishyödyllisiin taloudellisiin palveluihin sovellettavaa *de minimis* -sääntöä, jonka mukaan enintään 500 000 euron tukimääriä kolmen vuoden jaksolla ei lasketa tuiksi. Tiettyihin aloihin, joista komissio mainitsee erityisesti liikenteen ja yleisradiotoiminnan alat, sovelletaan edelleen alakohtaisia erityissääntöjä.

5.4 Julkisia hankintoja ja käyttöoikeussopimuksia koskevien sääntöjen uudistuksessa, jolla komissio pyrkii edistämään laadukkaampien yleishyödyllisten taloudellisten palvelujen tarjoamista, on tärkeää muistaa seuraavat näkökohdat:

5.4.1 Sosiaali- ja terveyspalveluihin on sovellettava erillistä – vähemmän tiukkaa – kohtelua, jossa otetaan huomioon näiden palveluiden erityisrooli ja -piirteet. Kyseisiä palveluita koskevia kynnysarvoja on tarkoitus korottaa, ja niiden on noudatettava vain avoimuutta ja yhdenvertaista kohtelua koskevia velvoitteita. Komissio kannustaa käyttämään kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen perustetta (komission mukaan käsite "kokonaistaloudellisesti edullisin" kattaa myös sosiaaliset ja ympäristönäkökohdat).

5.4.2 Uudistuksella lisätään oikeusvarmuutta EU:n julkisia hankintoja koskevien sääntöjen soveltamisessa viranomaisten väliin suhteisiin. Tässä yhteydessä komitea viittaa vastikään julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista antamaansa lausuntoon.

5.5 Komitea pitää tervetulleina komission julkaisemia "oppaita", jotka parantavat yleishyödyllisiä taloudellisia palveluita koskevien EU-säännösten ymmärtämistä ja soveltamista, etenkin, jos ne on laadittu yhdessä asiantuntijoiden kanssa.

5.6 Toinen toimintalinja koskee olennaisten palveluiden saatavuuden varmistamista, jossa komissio pyrkii tasapuolisesti ottamaan huomioon kilpailun lisäämisen tarpeen sekä takaamaan jokaisen kansalaisen mahdollisuuden käyttää kohtuuhintaisia, laadukkaita peruspalveluita. Sama asia on todettu myös vuonna 2004 aiheesta julkaistussa valkoisessa kirjassa.

5.7 Tässä yhteydessä komissio luettelee seuraavat oleellisten palveluiden esimerkit: postipalvelut, peruspankkipalvelut, julkinen (henkilö)liikenne, energia ja sähköinen viestintä. Kuten kohdassa 4.6 on todettu, komitea ei pidä tätä luetteloa tyhjentävänä. Myös komitea katsoo, että mainitut esimerkit ovat oleellisia palveluita, joiden on oltava kohtuuhintaisia ja joiden saamiseen tulisi olla yleinen oikeus. Tämä koskee erityisesti suojelua ja tukea tarvitsevia ihmisiä, vammaisia sekä köyhiä ja syrjäytyneitä. Mikäli syntyy ristiriita kilpailusääntöjen kanssa, yleinen etu on asetettava etusijalle.

5.8 Kolmas toimintalinja koskee korkealaatuisten aloitteiden ja erityisesti yleishyödyllisten sosiaalipalveluiden edistämistä. Kyseisten palveluiden kysyntä yhteiskunnassa kasvaa, ja samalla niiden rahoittaminen muuttuu yhä enemmän talous- ja rahoituskriisin ja toisaalta väestön ikääntymisen vuoksi yhä vaikeammaksi.

5.9 Komitea muistuttaa tässä yhteydessä siitä, että se odottaa edelleen komission tiedonantoa terveyspalveluista, jonka se lupasi laatia yleishyödyllisten sosiaalipalveluiden yhteydessä.

5.10 Komissio mainitsee tämän kolmannen toimintalinjan esimerkkeinä neljä aloitetta. Komitea huomauttaa, että kolme näistä ovat yhteydessä jo aiemmin käynnistettyihin aloitteisiin. Progress-ohjelman puitteissa suunnitellun uusien rajatylittävien hankkeiden tukemisen ei tulisi siksi rajoittua pelkästään vapaaehtoisen laatukehityksen toimeenpanoon, vaan sen tulisi koskea myös hanketulosten huomioon ottamista.

5.11 Komitea suhtautuu myönteisesti siihen, että komissio painottaa julkisten hankintasopimusten myöntämistä ”julkisyhteisön kannalta vähäisimmän kustannuksin” eikä välttämättä alhaisimman tarjouksen perusteella. Tämä on erityisen tärkeää pyrittäessä yhdistämään parhaalla mahdollisella tavalla sosiaalipolitiikka ja työmarkkinapalvelut, joilla on selkeä vaikutus toisiinsa. Hankintojen sosiaalisia näkökohtia on kuitenkin toteutettavana vahvemmin yhteiskunnan kaikilla tasoilla.

Bryssel 23. toukokuuta 2012

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*
Staffan NILSSON